

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054, Artikelnummer 2019-12-6532
Utgivare: Chefsjurist Pär Ödman, Socialstyrelsen

Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller unga lagöverträdare;

**HSLF-FS
2019:30**

Utkom från trycket
den 30 december 2019

beslutade den 17 december 2019.

Tillämpningsområde

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till socialnämnden vid handläggning av ärenden enligt

- lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL,
- lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, och
- socialtjänstlagen (2001:453), SoL,

då det gäller barn och unga som är misstänkta för brott eller dömda till påföljd för brott.

Med *unga* avses i de allmänna råden personer som har fyllt 18 men inte 21 år.

Kompetens enligt 3 kap. 3 § andra stycket SoL

Den personal som handlägger ärenden som avser barn och unga som är misstänkta för brott eller dömda till påföljd för brott bör ha kunskaper i att bedöma risk- och skyddsfaktorer vad gäller normbrytande beteende.

Utredning enligt 31 § andra stycket LUL

Socialnämndens begäran hos åklagare eller polis om en utredning om brott som avser ett barn som inte har fyllt femton år bör

- göras skriftligt, och
- innehålla de skäl som ligger till grund för nämndens bedömning att en utredning behövs.

Utredning enligt 11 kap. 1 § SoL

Bedöma risk för ogynnsam utveckling

När socialnämnden gör en utredning som avser ett barn eller en ung person som är misstänkt för att ha begått brott, bör den innefatta en bedömning av om barnet eller den unge riskerar att återfalla i brott eller riskerar att utvecklas ogynnsamt i övrigt.

Om det är lämpligt, bör nämnden använda standardiserade bedömningsmetoder vid riskbedömningen.

Överväga åtgärd vid häktning

I det fall socialnämnden får information från åklagare eller polis om att ett barn riskerar att häktas, bör den överväga om det som ett alternativ till häktning t.ex. finns förutsättningar för ett omedelbart omhändertagande med stöd av 6 eller 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

I det fall rätten har beslutat att häkta barnet, bör nämnden fortlöpande överväga om det finns förutsättningar för ett omhändertagande med stöd av samma lag. Nämnden bör även överväga om barnet har behov av andra åtgärder.

Erbjudande om medling enligt 5 kap. 1 c § SoL

Socialnämnden bör fråga det barn eller den unga person som är misstänkt för att ha begått brott om han eller hon samtycker till att bli kontaktad av någon från medlingsverksamheten. Frågan bör ställas om brottet är anmält till Polismyndigheten och barnet eller den unge har erkänt gärningen eller delaktighet i den, om det inte framgår att barnet eller den unge redan har samtyckt till en sådan kontakt.

När den som är misstänkt för brott är ett barn, bör nämnden, med beaktande av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), informera vårdnadshavaren om att barnet har tillfrågats om någon från medlingsverksamheten får kontakta barnet.

Yttrande enligt 11 § LUL

Utöver vad som anges i 11 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare bör ett yttrande innehålla uppgifter om

- vilka brottsmisstankar som ligger till grund för det,
- på vilket sätt de åtgärder som socialnämnden föreslår syftar till att motverka att barnet eller den unge utvecklas ogynnsamt,
- vilken inställning barnet eller den unge har till ungdomstjänst, och
- vilken inställning barnet eller den unge har till att bli kontaktad av medlingsverksamheten.

Yttrandet kan vidare innehålla uppgifter om behov av tolk, och i så fall på vilket språk, samt behov av annat kommunikationsstöd.

När åklagare eller undersökningsledare begär det eller nämnden finner det nödvändigt att yttrandet innefattar en redogörelse för barnets eller den unges personliga utveckling och levnadsomständigheter i övrigt, bör den t.ex. beskriva hans eller hennes

- familjesituation,
- sociala relationer,
- skolgång och fritid,
- hälsa,
- attityder och värderingar,
- sociala beteende,
- bruk av alkohol eller andra droger, och
- tidigare kriminalitet.

Yttrandet bör begränsas till att innehålla uppgifter som är tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga i förhållande till vad som kan ha betydelse för dels åklagarens beslut om huruvida åtal ska väckas eller straffvarning ska meddelas, dels för domstolens val av påföljd.

Verkställighet av ungdomstjänst enligt 5 kap. 1 b § SoL

Informera om ungdomstjänst

I det fall ett barn eller en ung person har dömts till ungdomstjänst bör socialnämnden informera barnet och dess vårdnadshavare eller den unge om

- vad ungdomstjänst innebär, och
- vikten av att följa de krav som följer av en dom på ungdomstjänst.

Ge möjlighet att framföra önskemål

Socialnämnden bör ge det barn eller den unga person som har dömts till ungdomstjänst möjlighet att framföra önskemål om

- arbetsplats eller typ av arbetsplats, och
- tidpunkt för när ungdomstjänsten ska påbörjas.

Besluta om arbetsplats

Innan socialnämnden fattar beslut om var ungdomstjänsten ska verkställas bör nämnden kontrollera att den tilltänkta arbetsplatsen bl.a. kan ge barnet eller den unge

- meningsfulla arbetsuppgifter, och
- det stöd som behövs för att utföra arbetsuppgifterna.

Nämnden bör tillsammans med barnet eller den unge göra ett besök på den tilltänkta arbetsplatsen.

Om barnet eller den unge har föreslagit en arbetsplats, bör nämnden tillmötesgå önskemålet under förutsättning att det är

- till barnets bästa, och
- förenligt med nämndens krav på ungdomstjänstplatser.

Utse handledare

Innan socialnämnden utser en handledare för barnet eller den unge bör nämnden göra en bedömning av om den tilltänkta personen är lämplig för uppdraget. Nämnden kan t.ex.

- träffa personen,
- överväga om personen ska visa upp ett utdrag ur Polismyndighetens belastningsregister, och
- efter samtycke från personen kontakta eventuella referenspersoner.

Upprätta arbetsplan

Utöver vad som anges i 5 kap. 1 d § socialtjänstförordningen (2001:937) bör en arbetsplan innehålla namn på och kontaktuppgifter till

- handledaren,
- eventuella andra kontaktpersoner på arbetsplatsen, och
- kontaktpersoner inom socialtjänsten.

Av samma paragraf i förordningen framgår det bl.a. att en arbetsplan ska innehålla uppgifter om var arbetet ska utföras samt de övriga villkor som är nödvändiga för verksamheten.

Övriga villkor kan t.ex. vara att barnet eller den unge

- håller överenskomna arbetstider,
- iakttar alkohol- och drogfrihet, och
- anmäler sjukdom eller annan frånvaro på det sätt som socialnämnden har bestämt.

Nämnden bör upprätta arbetsplanen i samförstånd med barnet eller den unge.

När planen omfattar ett barn, bör nämnden informera vårdnadshavaren om innehållet i planen med beaktande av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följa upp arbetsplanen

Socialnämnden bör ha regelbunden kontakt med barnet eller den unge och handledaren för att kontrollera att arbetsplanen följs. Nämnden

bör fortlöpande dokumentera hur barnet eller den unge sköter ungdomstjänsten.

**HSLF-FS
2019:30**

Särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 b § andra stycket SoL och 22 § LVU

Innan socialnämnden utser en särskilt kvalificerad kontaktperson för barnet eller den unge bör nämnden försäkra sig om att den tilltänkta personen är lämplig för uppdraget och har den kompetens som behövs med utgångspunkt i uppdragets innehåll och svårighetsgrad.

Nämnden bör t.ex.

- träffa personen,
- be personen visa upp ett utdrag ur Polismyndighetens belastningsregister, och
- efter samtycke från personen kontakta eventuella referenspersoner.

Den särskilt kvalificerade kontaktpersonen bör få kontinuerligt stöd och handledning i sitt uppdrag.

Underrättelse till Åklagarmyndigheten enligt 12 kap. 8 § SoL

Socialnämnden bör underrätta Åklagarmyndigheten om barnet eller den unge som har dömts till ungdomstjänst eller ungdomsvård t.ex.

- uteblir från arbetspass vid upprepade tillfällen och utan godtagbara skäl,
- begår brott på arbetsplatsen,
- vägrar att medverka i beslutade insatser utan godtagbara skäl, eller
- inte kan genomföra utdömd ungdomstjänst eller planerade vårdinsatser, helt eller delvis, inom rimlig tid.

Åklagarmyndigheten bör även underrättas, om de beslutade insatserna inte längre står till buds.

Underrättelsen bör vara skriftlig och innehålla de uppgifter som är nödvändiga för att åklagare ska kunna ta ställning till vilka åtgärder som kan vidtas med stöd av 30 b § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 32 kap. 4 § brottsbalken.

Uppföljning enligt 5 kap. 1 § SoL

Socialnämnden bör erbjuda barnet eller den unge en uppföljande kontakt i anslutning till att ungdomstjänst eller ungdomsvård avslutas.

HSLF-FS
2019:30

Dessa allmänna råd ersätter Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2008:30) om handläggning av ärenden som gäller unga lagöverträdare.

Socialstyrelsen

URBAN LINDBERG

Cecilia Molinder Berglund

HSLF-FS
2019:30

HSLF-FS kan laddas ned eller beställas via
Socialstyrelsens publikationsservice
webb: www.socialstyrelsen.se/publikationer
e-post: publikationsservice@socialstyrelsen.se

